

Kemeran luonnonhoitohankkeiden uusi toimintamalli

Hankkeet osa metsäkeskuksen edistämistoimintaa

Metsäkeskus on vuodesta 1997 suunnitellut ja toteuttanut metsäluonnon hoitohankkeita Kestävän metsätalouden rahoituslain tuella (Kemera). Luonnonhoitohanke -tyyppejä on laissa määritelty kuusi eri ryhmää; elinympäristöjen hoito ja kunnostus, elinympäristöjen kartoitus, maiseman kunnostus, metsätalouden vesiensuojelulliset työt, ojitusalueiden ennallistaminen ja muut alueellisesti merkittävät luonnonhoitohankkeet, kuten mm. virkistys- ja monikäyttöhankkeet.

Metsäkeskuksessa on toteutettu kaikkiaan 790 luonnonhoitohanketta, joista pääosa on vesiensuojeluhankkeita. Merkittävin hanketyyppi onkin metsäojitusalueiden vesiensuojelun parantaminen muun muassa pintavalutuskenttiä, kosteikkoja, pohjapatoja ja laskeutusaltaita rakentamalla. Vesiensuojelun hoitohankkeilla voidaan vastata myös EU:n vesipuitedirektiivin tuomiin haasteisiin tekemällä mm. valuma-aluekohtaista vesiensuojelun suunnittelua.

Laaja yhteistyö on parantanut metsäluonnon hoidon vaikuttavuutta

Laaja yhteistyö on osaltaan parantanut luonnonhoitohankkeiden vaikuttavuutta ja hyväksyttävyyttä. Metsäkeskuksen hankkeet suunnitellaan ja toteutetaan aina yhteistyössä metsänomistajan kanssa ja työt tehdään metsänomistajan suostumuksella. Metsänomistajat ovat olleet aloitteellisia erityisesti vesiensuojelun edistämisessä. Hankkeissa myös annetaan maanomistajille aina henkilökohtaista neuvontaa, mikä parantaa vesiensuojelutoimenpiteiden hyväksyttävyyttä.

Hankkeissa on metsänomistajien ja metsäammattilaisten lisäksi olleet aktiivisesti mukana mm. kunnat, ELY-keskus, vesiensuojeluyhdistykset sekä monet muut tahot kuten esimerkiksi kyläyhdistykset. Metsänomistajien, metsäorganisaatioiden ja paikallisten yhdistysten yhteistyölle onkin muodostunut hankkeiden aikana uudenlaisia alueellisia toimintamalleja.

Hankkeiden toimintamalli muutoksessa

Osana metsäkeskuksen organisaatiomuutosta on uudistettu myös Kemera-rahoitteisten luonnonhoitohankkeiden toimintamalli. Nykyään Suomen metsäkeskuksen Julkiset palvelut –yksikkö käynnistää, suunnittelee ja rahoittaa hankkeita, mutta luonnonhoitohankkeiden toteuttajat valitaan hankehakumenettelyllä. Hankehakuun voivat osallistua metsä- ja luonnonhoitopalveluita liiketoimintana tarjoavat toimijat, yritykset ja yhdistykset. Hankeahaut julkaistaan metsäkeskuksen verkkopalvelussa www.metsakeskus.fi.

Luonnonhoitohankkeiden hakumenettely pohjautuu Suomen metsäkeskuksen tekemään alueelliseen suunnitteluun, jossa maantieteellisesti rajatulta alueelta kerätään tieto luonnonhoidon edistämisen kohteista ja hankitaan maanomistajien suostumukset toteutukseen. Hankehakuja ohjataan jatkossa alueellisilla luonnonhoidon toteutusohjelmilla, joissa priorisoidaan luonnonhoitohankkeina toteutettavat työt. Suomen metsäkeskuksen julkinen palvelu vastaa ohjelmien laadinnasta, toteutuksesta ja seurannasta. Ohjelman laadinta yhdistetään alueelliseen metsäohjelma-työhön.

Parhaat käytännöt perustaksi luonnonhoitotöiden toteutukseen

Uudet käytännöt ja uusien toimijoiden saaminen mukaan luonnonhoidon toimintakenttään luo merkittävän koulutustarpeen, johon vuonna 2013 pyritään vastaamaan toteuttamalla syksyllä viisi koulutustilaisuutta eri puolilla maata. Koulutukset on suunnattu luonnonhoitohankkeiden toteutuksesta kiinnostuneille metsän- ja luonnonhoitopalveluiden tarjoajille. Tilaisuuksissa perehdytään hanketarjousten valmisteluun, hankkeen läpivientiin sekä yleisimpiin elinympäristöjen hoito-, kunnostus- ja ennallistamistöihin sekä vesiensuojeluhanketöihin.

Luonnonhoitohankkeiden toteuttajien käyttöön tuotetaan materiaalipaketti, joka pitää sisällään hankkeen toteutukseen liittyvät lomakepohjat sekä hanketöiden ohjeistuksen. Hankkeessa kehitetään asiantuntijoiden yhteistä käsitystä siitä, mitä ovat tärkeimmät luonnonhoitohankkeissa tehtävät työt ja parhaat käytännöt vaihtelevissa hoitokohteissa. Tavoitteena on, että hankkeiden toteutukseen omaksutaan ekologisesti vaikuttava, kustannustehokas ja laadukas toiminta. Materiaalipaketin pohjalta vuoden lopulla käynnistetään yksityismetsiin soveltuvan elinympäristön hoidon ja kunnostuksen oppaan valmistelu. Materiaalipaketti julkaistaan Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion ylläpitämässä www.metsavastaa.net verkkopalvelussa.

Luonnonhoitohankkeilla on kysyntää, sillä vesipuitedirektiivi, Metso-toimintaohjelma, metsänomistajakunnan muutos sekä yleinen maaseudun kehittäminen lisäävät laadukkaiden hankkeiden tarvetta. Hankkeiden toteutus sekä rahoitus on toisaalta muutoksessa, mikä saattaa hidastaa hanketoimintaa lähivuosina.

Lisätietoja Johtava luonnonhoidon asiantuntija Matti Seppälä
Suomen metsäkeskus, Julkiset palvelut, www.metsakeskus.fi